

Ἐντεκα τραγούδια καὶ προπάντων ἑνας πρόλογος ἀποτελοῦν τὸ μικρο-σπουδαιό βιβλιαράκι τοῦ κ. Μπουφίδη.

Εἶπαμε «προπάντων ἑνας πρόλογος» γιατί μαντεύει κανεὶς ὅτι μὲ αὐτὸν ὁ κ. Μπουφίδης ἐπερίμενε νὰ μᾶς ἀποσπάσει σοβαρὰ τὴν προσοχή μας δίνοντας στὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου του, σημασία τὴν ὁποίαν οἱ ἀναγνώστες του ἴσως δὲν θὰ ἔδιναν. Ἐμεῖς ὅμως θὰ διαβεβαιώσουμε εὐλαχρινῶς τὸν κ. Μπουφίδη, πῶς οἱ γραμμὲς τοῦ προλόγου του δὲν προσθέτουν τίποτα στὶς γραμμὲς τῶν τραγουδιῶν του, διότι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἐκφράζουν κοινοτυπίας καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐνῶ μᾶς προδιαθέτουν διὰ γεῦμα, ἀπλὸ μὲν, ἀλλὰ καλῶς καμωμένο, μᾶς σερβίρουν μὲ χαρακτηριστικὴν εὐσυνηθησίαν — ἡ ἀφέλεια ; — νεροῦλῶματα μορφῆς καὶ οὐσίας.

Ἡ χρῆσις τοῦ ἐλευθέρου στίχου ἀτελὴς καὶ μὲ ἐξεξημένους ρίμες μ' ὅλον τοῦ ὁ πρόλογος θέλει νὰ μᾶς πείσει γιὰ τὸ ἀντίθετο.

Ἐπίσης τὰ θέματα, παρὰ τὴν ἐπιθυμία του νὰ πλησιάσουν στὸ μοντερνισμό μέκεινα τοῦ H. Bataille ἢ ἄλλων, δὲν ἔχουν ἀπολύτως καμμιὰ δύναμη. Κάτι λέει τὸ «Οἱ λυγμοὶ στὸ θέατρο» χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσει.

Τὰ τραγούδια αὐτὰ δὲν ἔχουν καμμιὰ τεχνικὴ συνθετικότητα, δὲν ἔχουν συνοχή, γιὰ τὸν λόγον τοῦ ἡ γέννησίν τους δὲν εἶνε ἀποτέλεσμα ἁδολοῦ ρυθμοῦ.

Ὁ κ. Μπουφίδης νομίζει ὅτι εἶνε ἀπλὸς ἀλλ' ἀπατάται τὴν ἀλότητητα δυσκολότατα τὴν κάμει ιδιότητα στὴν τέχνην τοῦ ὁ κάθε τεχνίτης, γιατί πίσω ἀπ' αὐτὴν ἀναμφιβόλως κρύβεται πάντοτε ἓνας μεγάλος καλλιτέχνης.

Ἀπλοὶ στίχοι, ἀσχετῶς ἂν ὑπάρχει διαφορά μετρικῆς, μποροῦν νὰ εἰπωθῶν μερικοὶ τοῦ κ. Ραφτόπουλου ποῦ ἐδιαβάσαμε κάπου. Τὴν μουσικότητα ἐπίσης ποῦ ἐπίζητεῖ ὁ κ. Μπουφίδης μὲ κάθε τρόπο δὲν τὴν κατορθώνει μ' ὅλες τὶς μετατροπὰς οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων σὲ ὑποκοριστικά ὡς εἶνε τὰ : λουλουδάκια, χωριουδάκια, τραγουδάκια, πρᾶματάκια, μικρουλάκια, περιστρεράκια κ. ἄ.

Τελειώνοντας συστήνουμε δυὸ πρᾶματα στὸν κ. Μπουφίδη : πρῶτο, πρὶν ἢ ἐκδίδει τοὺς στίχους του νὰ τοὺς βλέπει μὲ μιὰ ματιὰ ἀντικειμενικότερη καὶ δεύτερο, μελέτη, μελέτη... γιατί μόνο μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ μπορέσει νὰ εἰσχωρήσει στὸ πνεῦμα, τὸσον τοῦ μοντερνισμοῦ, ὅσον καὶ τῆς Ποιήσεως ἡ ὁποία δυστυχῶς εἶνε πολὺ, πολὺ δύσκολη ...

T. ΜΑΛ.

ΕΙΡΗΝΗΣ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : ΣΟΝΕΤΤΑ. **

Ὅπως διόλου τυχαία μοῦπεσαν στὰ χέρια τὰ σονέττα τῆς κ. Δεντρινου, ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Γράμματα».

Δὲν ξέρω τί ἐντύπωσι ἔκαμαν στοὺς ἄλλους, δὲν ξέρω τί κριτικὲς ἐγράφησαν, ἢ καὶ ἂν ἐγράφησαν, ἐγὼ ἐδῶ μέσα σὲ λίγες γραμμὲς θὰ δώσω γενικὰ τὴν ιδέα μου.

Καὶ πρῶτα ἂς ἀρχίσουμε μὲ σαφήνεια καὶ ὀρισμένους φράσεις ἡ γε-

* Ἀθήνα 1918. Δρχ. 1.50.

** Ἐκδοσις τοῦ λογοτεχνικοῦ περιοδικοῦ «Γράμματα» 1916. Φρ. 1.

νική ἐντύπωσι ποῦ μᾶς ἀφίνουν τὰ σονέττα τῆς κ. Δεντρινου εἶναι καλή, καὶ ὁ καθέννας μπορεῖ νὰ περάσει εὐχάριστες ὥρες διαβάζοντάς τα.

Πῶς ἱκανοποιοῦν ἐντελῶς τὸ γούστο, πῶς εἶναι δυνατὰ καὶ προσωρι-
σμένα νὰ ζήσουν δὲν μπορῶ νὰ τὸ πῶ.

Οἱ ιδέες εἶναι κοινές, λίγα μόνο ποιήματα μᾶς συγκινοῦν ἀληθινά, ἡ φαντασία περιορισμένη.

Ἔπειτα ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἐλαττώματα ποῦ μὲ λίγη προσοχή καὶ ἀκρίβεια θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ γίνουν, κι' αὐτὰ τὰ θεωρῶ περισσότερο ἀσυγχώρητα ἀπ' τὰ πρῶτα π.χ. :

Γιὰ νὰ κρατήσῃ τὴν ὁμοιοκαταληξία φτάνει στὸ σημεῖο νὰ βάζει λέ-
ξεις ὅπως διόλου ἀκατάλητες : «Νὰ τὴν κυττάζει πιά κανεὶς δὲ γέ ρ ν ε ι»
ἐνῶ ἤθελε νὰ πεῖ γυ ρ ρ ῖ ζ ε ι γράφοντας τὸ γέρνει μόνον καὶ μόνον γιὰ
νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸ δέ ρ ν ε ι.

Ἡ μεταχειρίζεται καὶ λέξεις ποῦ δὲν ταιριάζουν :

«Καὶ στὼν κοράκιων τ' ἄγριο φ α γ ο π ό τ ι».

Καὶ ἀκόμα χειρότερα καταστρέφει ὁλόκληρες φράσεις ὅπως στὸ :

«Ἡ φλογερὴ τὸν πόθο ἀνάφτει ἀγκάλη
«Καὶ τοῦ πιάνου ἡ μαγεύτρα μελωδία».

Ἡ καὶ πάλι ἄλλου παραμορφώνει λέξεις. Ὅλα αὐτὰ ὅμως εἶναι καὶ
τὰ ἐλαττώματα ποῦ γενικά μᾶς παρουσιάζει τὸ σονέττο καὶ ποῦ μᾶς κάμνει
νὰ εἴμεθα ἀπ' τοὺς μεγαλύτερους ἐχθροὺς του.

Σὲ ἄλλα μέρη ἡ κ. Δεντρινου παρασύρεται, ὑπερβάλλει καὶ ἔχουμε
ὥς συνέπεια ὅτι ξεχνᾷ τὴν λογικὴν.

Ὁμιλῶντας γιὰ ἓνα παιδί ὀρφανὸ μᾶς λέγει !

«Φτωχὸ καὶ ταπεινὸ περιπλοκάδι,
Ξεφύτρωσε ὀρφανὸ κι' αὐτὸ μιὰ μέρα»

καὶ ἄλλου :

«Μὲ καρδιά πληγωμένη καὶ πονοῦνε
Εἶναι στὴ γῆς διαβάτες πεθαμένοι»

Παραπάνω εἶπα πῶς ὑπερβάλλει καὶ τὸ εἶπα ἔχοντας ὑπ' ὄψιν κυρίως
τὴν «Ἀνάληψη» γιατί προσπαθεῖ νὰ μᾶς πείσῃ πῶς πρέπει νὰ ἔχει κανεὶς
αἰστανθεῖ «ἀβάσταχτο πόνο» γιὰ νὰ μὴ «γελᾷσει» σὲ μιὸ ὁμορφιὰ ἐπιβλη-
τικὴ.

Καὶ ἀκόμα μιὰ ἄλλη παρατήρησι :

Ἄν καὶ φαίνεται ἀπ' τὰ Σονέττα τῆς πῶς ἡ Κ^α Δεντρινου ἔχει μιὰ
κάποια πρωτοτυπία ἐν τούτοις πολλὰς φορὰς φτάνει στὸ σημεῖο νὰ γράφει
πράγματα χλιοειπωμένα π. χ.

Τὰ κορμιά μὲ τοῦ κάλλους τὴ μαγεῖα
Στάχτη θὰ καταντήσουνε στὸ χῶμα

καὶ παρακάτω

Μάθαμε — πιά δὲ σ' εἶδαμε, χερσέ μου, ἀνάμεσό μας

Ποῦ ὁ Θάνατος εἶναι ζωὴ κι' εἶναι ἡ Ζωὴ περ γέλοιον

καὶ μερικὰ ἄλλα ποῦ ἀφίνουν.

Ἄλλ' ὅμως, πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε πῶς ὑπάρχουν καὶ Σονέττα ποῦ
μποροῦν νὰ μᾶς συγκινήσουν καὶ νὰ μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ τοὺς δώσουμε τὸν
ἀκριβὸς τίτλο τοῦ «ὠραία».

Ἡ «Μοναξιότισσα» εἶναι πλημμυρισμένη μὲ αἴσθημα καλὰ ἐκφρασμένη

Σὲ ξερονῆσι ἀργυροκυλάει ἡ ζωὴ σου,
Ἐκεῖ ποῦ ἀνθρώπου μάτι δὲ σὲ φτάνει.
Τὰ τρυφερά σου νειάτα, συλλογίσου!
Τοῦ γάμου δὲν ἐγνώρισαν στεφάνι.
Μὰ ποῖος ξέρει τὰ βάθη τῆς ψυχῆς σου
Μὴν τάχει ἀποσκληρύνει κάποια πλάνη
Κ' ἡ μοναξιά τοῦ ζώνει τὸ νησί σου
Τοῦ πόνου σου μὴν ἐγίνει βοτάνι!
Τὰ στήθια σου, ὦϊμέ, δὲν τὰ ξυπνάει
Ἡ ἡχώ τοῦ περασμένου ἢ μακρυσμένη,
Κι' ἄχαρη, θλιβερή, ἡ ζωὴ περνάει.
Ποῖος ξέρει στὴν καρδιά τὴν κοιμισμένην
Σὰν τί νὰ λέγει ὁ ἦχος τοῦ κυμάτου,
Ἀγάπης λόγια ἢ μοιρολόι θανάτου;

Ἡ «Γερωντοκὸρη» μᾶς παρουσιάζει τὴν εἰρωνία τῆς ζωῆς.

Ὑφαίνει πάντα ἀκούραστη καὶ μόνη
Καὶ μὲ φωνὴ θλιμμένη τραγουδοῦσε,
Συμπλέκοντας ὑφάδι καὶ στημόνι
Μὲ τὴ σαίττα, ποῦ γοργὰ πετοῦσε.
Στοιβαχτὸ σὲ κασέλλες καμαρώνει
Τὸ προικιὸ τοῦ καιροῦς τὸ λαχταροῦσε,
Μὰ ἀτάραχα κυλοῦν, διαβαίνουν χρόνοι
Καὶ νοιώθει, πὼς τοῦ κάκου καρτεροῦσε
Τοῦ γάμου τ' ὄνειροῦφαντο στεφάνι.
Τὰ μαλλιά της τὰ χιόνια τὰ πυκνώνουν,
Ζαρωματιῆς τὰ μάγουλα αὐλακώνουν,
Μὰ τὴ συνήθεια τῆς δουλειᾶς δὲ χάνει:
Σὰ μηχανὴ μπροστὰ στὸν ἀργαλειό της,
Ὑφαίνει τώρα πειά... τὸ σάβανό της.

Καὶ τέλος «Ἡ ἀντίθεση» κλεῖ μέσα της ἓνα βαθὺ πόνο καὶ μιὰ συγκίνησι ἀληθινή.

Ἐνθ' τὸ φῶς τῆς λάμπας τρεμουλιάζει,
Ἐκεῖν' τὰ ὥραϊα δάχτυλα σαλεύει
Καὶ σὲ τοῦλι ψηλὸ—πὼς δὲ δειλιάζει!—
Ἀκούραστα δουλεύει, ὅλο δουλεύει.
Μὲ τὸ βελόνι τὴ ζωὴ ἀγοράζει,
Μὰ καὶ μ' αὐτὸ τὸ θάνατο ἀγναντεύει
Στὴν αὐγὴ τῆς ζωῆς! Μὰ δὲ χαράζει
Μέρα γι' αὐτοὺς, ποῦ ἡ Μοῖρα ἀγριοπαιδεύει.
Κι' ὅταν ἀχνῇ ἀπ' τὸν κόπο καὶ σακάτισσα
— Νὰ ζήσει δὲν ἐμπόρσε ἀκαμάτισσα!—
Σὲ ψυχικοῦ θά κοιτῆται κρεββάτι,
Σὲ πλούσιο, μυριοφώτιστο σαλόνι,
Σὲ ὅμο γυμνὸ κυρὰς θά καμαρώνει
Τὴ νταντέλλα τοῦ πόνου κάθε μάτι.

Αὕτη εἶναι λοιπὸν ἡ ἐντύπωσι τοῦ μοῦ ἑκαμαντὰ «Σονέττα» τῆς κ. Δεντρινου.

Ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλι πὼς δὲν εἶναι κακὴ καὶ ἔχω τὴν ἰδέα πὼς μὲ λίγη προσοχὴ ἡ ποιήτρια θὰ μπορέσει νὰ μᾶς δώσει κάτι τὸ ὥραϊο.

Ἐγὼ ὅμως θὰ τὴν συμβούλευα ν' ἀφίσει κατὰ μέρος τὰ σονέττα τοῦ τόσο κουράζουν καὶ κυρίως περιορίζουν τὸν ποιητὴ.

Ποίησι καὶ περιορισμός, γιὰ μένα, πρέπει νὰ εἶναι ἐχθροὶ ἀμίλεικτοι.